

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE

1 Avril 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 318

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene

1 Nisan 1931

rev olmak taraftarları arasında mubareze şiddetli oldu, fakat bu cidal uzun olamazdı. Romantisme, her ka'ideyi çak ederek, 'an'aneyi, idéali, ilga ederek, 'ulviyi ve güzeli kabul ettiği gibi kabayı, bayagiyi kabul ederek ancak «licence» ve anarchie dogura bilirdi « Romantisme » başlangiclerini göstermiş olan parlak şahsiyetler, hiç halef brakmadılar ve **Romantisme** edebiyatda ve sa'atda, kaba bir **Realisme** e terki mevki' etdi. bu dahi Romantisme gibi şubhesiz ortadan kalkmakda gecikmeyecektir.

M. N. Buillet nin **Dictionnaire des Sciences, des Lettres et des Arts** adlı kitabından naklettiğimiz bu satırlar **Romantisme** hakkında vazih bir fikir verir sanırız. Şunu da ilâve edelim ki V. Hugo **Cromwell** adlı teatrosunun mukaddemesinde Romantismı icmal etmiş ve bu mukaddeme «Romantique»lerin incili olmuştur. Romantisme, muharrire kendi zamanının adamı olmak hakkını vermiştir ve kadim zaman müelliflerinin kayd ve ka'idelerine bağlanmak mecburiyyetinden kurtarmıştır. Fransız edebiyatına « Romantisme » in verdiği azadlık, hurriyyet Alman, İngiliz, İtalyan, Espagnol edebiyatında 'aksler yapmış, bunlara da bu ser azad reftarı ifaza etmiştir.

Hulasa: Salik ve mensublarına **Romantique** denilen **Romantisme** hareket ve cereyanı Kruni Cedidenin siyasi ve ictimai inkilabına muvazi olarak şi'irde, romanda, teatroda, resimde, heykeltraşlıkda, musikide müellifin ve san'atkârın istiklâlîni alması ve hissîn 'akla hakim reftarına mani' **Classique** denilen Yunan ve Latin müellif ve san'atkârlarından mevrus ka'idelere tabi olmamak hurriyyetidir. Fikri bir **İndividualisme** dir. Dr AB. DJ.

III ÜNCÜ RICHARD'IN TAHLİLİ

Shekspeare'in tarihî dramları arasında 1593 e doğru te'lif olunan Richard III ba'zı münkkiklere göre Shekspeare'in bu cinsten şaheseridir. Filhakika R. III piyesine pek büyük ehemmiyyet verilmekte olduğu görülmektedir. Almanlar, Schlegel, Benda ve H. Ross birleşerek ve sa'ylerini temerküz ettirerek diğer piyeslerler beraber bunu hususî itina ile ve manzum olarak terceme etmişlerdir.

Fransızlar ise Profesörlerden, âlimlerden

müteşekkil bir cem'iyete R. III ü terceme ettirmişlerdir. Cemiyetin nezareti ve tedkiki altında bu piyesi edebiyat profesörü H. Bellet terceme ve neşretmiştir. Bu terceme iki türlü yapılmıştır. Biri kelime bekelime yapılan diğer 'alelusul tercümedir. Her iki tercemeye ingilizce metin terafük etmektedir. Ve bu suretle bu R. III ün tercemesi 443 sahife teskil etmektedir. Kitabı Hachette şirketi bu tercemeyi 1882 de basmıştır.

Bu piyesi anlamak için Henri VI trilogiyasını okumak lâzımdır. Bu Henri VI de şa'ir (İki gül) muharebesine, Lancastre kırmızı gülü ile York beyaz gülü muharebesine irca'ı nazar eder.

Duc of York, Lancatre tacına istihkakı da'va eder. Esir düşer H. VI in zevcesi Marguerite d'Aajou nun emrile i'dam olunur. Fafat maktulün üç oğlu: Edouard, Clarence ve Richard mücadeleye devam ederler. H. VI esir ve (Tour) da i'dam edilir. Veliahdi gence aPrince of Galle hançerlenir ve Edouard of York, Edouard IV namı altında kral olarak tetviç olunur.

R. III burada başlar.

Bu Gloucester dükası Richard çirkin, ruhen olduğu kadar beden de bir nevi 'u'cubedir. Derdi tahtı elde etmektir. Kendisini hükümdarlık tahtından ayıran bütün engelleri imha etmesi lâzım geliyor.

Evvelâ müteveffa York dükasının üçüncü oğlundan başka kimse yok. Edouard'ın yanlış tefsir olunan bir emrile büyük kardeşi Duc of Clarence'i öldürtür. Fakat Elisabeth Gray ile izdivac etmiş olan Edouard'ın vefatı üzerine çocukların büyüğü tahta vâris olur. Richard bu sabi çocukları himaye etmek bahanesile kal'eye haps ettirir ve oraya katiller gönderir. Çocukları boğdurur. İşte Richard yegâne meşru' varis! Bununla beraber Henri'nin oğlu müteveffa (gence Prince of Gall) in dul zevcesi (Anne) e kendisini sevdirmek mehareti iblisanesini de gösterir. Bu akıllara hayret veren vak'a piyesin ikinci perdesinde geçer Lady Anne ka'in pederi kral Henri VI in tabutunu mezara teşyi' eder. Bu kral ve zevci, Edouard için göz yaşlarına serbest cereyan vermek için yolda bir lahza tevekküf eder. Bunların her ikisinin de katili bil'ahere Richard III olacak Gloucester dir. Anne beddu'alar eder üzerine Allahın gazezini da'vet eder. O sırada Gloucester zuhur eder, cenaze alayını durdurur.

Anne'nin küfürlerini bâridane dinler ve pek mahirane oynadığı komedialardan birini oynar. Lady Anne e kendisine muhabbetinden zevcini öldürmüş olduğunu söyler. Anne bunun yüzüne tükürür. Gloucester-kılıncını çıkarır ,

Anne Lady e verir ve beni öldür der ve o kadar ateşli bir i'lanı aşk eder ki, Anne, rikkate gelir. Ve Gloucester'in verdiği kılınc elinden düşer. Kadın mağlub olur ve izdivac halekesini kabul eder. Sonra (Anne) i zehirliyerek Edouard'ın dul zevcesi ve katl etdirmiş olduğu çocukların validesi olan Elisabeth i tezvic eder.

Richard ın cinayetleri ve muvaffakiyyetleri ta'dad olunduğu vakit okuyanlar da , dinliyenlerde bir nevi' inanmamazlık tevliid eder. Bu kadar bozuk ahlâklı ve fena yapılı,hoyrat bir adamın teşebbüslerinde böyle muvaffak olması mümkün görünmez, değil mi ? İşte Shakespear'e'nin mehareti bu noktada. Racine inki-ne müşabih, fakat daha girift olarak, bütün bu san'atleri bütün bu gafletleri, . psycologiai tahlil ile mümkün göstermektedir .

Richard usta bir müra'idir ki saf yüreklilik, ızdırab. aşk, dindarlık rolü oynamayı bilir, Sahnede insan hayret içinde onnn riyakâr ve mukavemetsuz mübarezesini, zarif Edouard'a, Anne'a, Elisabeth'e, halkın hissyatına karşı mübarezsini takip eder. Bahusus işlediği cinayetlerin mes'uliyetini başkalarının üzerine etmek ve artık kendisine ihtiyacı kalmıyan şeriki cürümlerini yavaş yavaş harçetmek hususunda yüksek bir mehareti vardır.

Fakat nihayet tali' döner, Duc de Richmond bir ordu sevkeder. Roswarth da onunla Richard arasında meydan hrrbi olur. Harbden bir gece evvel Richard hummalı uykusunda kendisini tel'in etmek için zuhur eden kurbanlarının ruhlarını görür ve bu aynı ruhlar Richmond un muzaffer olacağını ihbar ederler. Henri of Richmond ile Tudor lar hanedanı saltanatı başlar.

Bu tahlile hitam verirken şunu da söylemeliyim ki, Shakspeare'in dramlarında hiç bir psikolociyaî hatası yoktur . Richard'ın evsafı gibi gayri mümkün görünen evsafın saf ve temiz ruhlara gayri mümkün görünmesi, bu ruhlar için bu saniaların, bu iblisliklerin gayri mümkün olmasındadır.

İçtihat Evi

21, 10 1930

Dr. Abdullah Djevdet

Şi'ir :

İZTİRABIN MISRA'LARI

Farksız gecem, gündüzüm,
Sarardı gamdan yüzüm ;
Bu gün yine öksüzüm,
Bir şifa gönder bana .

Bahtım boynumda günah ,
Gurbet göğsümde bir ah ;
Doğan güneş de siyah.
Bir ışık gnder Bana.

24 - 3 - 931

M. LUTFI

RİNDANE BİR FAHRİYE

Arifler bezminden nasib alanlar
Ahdi ezeldendir bizim yarımız ,
Rahiki hikmetle pür tereb canlar
Bin can ile olur perestamız .

Beşer şekli almış nuri yezdanız ,
Bürhana bakmayız aynı bürhanız ,
Bu şana, şükûha biz de hayranız ,
Büyükdür pek büyük ıftiharımız .

Yekneş'e bulunca küfrü imanı ,
En Âli vahdetin olduk hayranı ,
Vuslatta gördük de canı, cananı
Bir lahzada bitdi girûdarımız .

Teessürle olmaz ömrümüz heder ,
Da'ima hurremiz, ruhumuz güler
Bilirsin esrara mahremsen eğer ,
Nasıl güller saçar şurezarımız .

Didarı gösteren camı drehşan
Rindana bahşeder zevki cavidan ,
Vecde müstagrekter, istemez bir au
Hali sahvı bizim badekârımız .

İkbali dünyayı almayız yada ,
Yoklukta varlıkla erdik mürada ,
Mebde'de kavuştuk feyzi ma'ada,
İrşada kalinadı ıftikarımız .